

N:o 32.

Auk. till Riksd. kansli den 26 mars 1892, kl. 12 midd.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckta motioner dels om ändring af § 35 mom. 2 samma lag och dels om antagande af ny värnpligtslag.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 4 och 13 sistlidne januari har Kongl. Maj:t i proposition n:o 2 sistnämnde dag till Riksdagens antagande framlagt ett i propositionen intaget förslag till ändrad lydelse af § 1, § 3 mom. 1, §§ 6, 14, 16, 17, 27 och 28, § 33 mom. 2 och 3 samt §§ 34 och 52 af värnpligtslagen den 5 juni 1885 äfvensom § 53 af berörda lag, sådan nämnda paragraf lyder i lagen den 5 mars 1886.

Härjemte har — under förutsättning att Kongl. Maj:ts berörda förslag, i fråga om öfningstidens utsträckning, vinner Riksdagens bifall samt med förklaring att det i sådan händelse synes följdrigtigt att jemväl det vilkor, dagaflöningens höjande, hvaraf ett bifall till Kongl. Maj:ts framställning i förevarande hänseende enligt mångas åsigt bör göras beroende, varder i lag bestämdt — herr *Jan Eliasson* i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 70, föreslagit, att § 35 mom. 2 i förenämnda lag måtte erhålla följande lydelse:

Under öfrig tjenstgöring erhåller värnpliktig underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning, samt dessutom 50 öre i dagaflöning.

Slutligen hafva i en likaledes inom Andra Kammaren framburen motion, n:o 167, herrar *John Bratt, Richard Berg, Elis Nilson, Axel Ryding, Christian Lovén, E. A. Edelstam, Gustaf Svanberg, G. Peyron, C. Gethe, Carl Palm, G. Thestrup, G. W. Skytte, M. Alsterlund* och *C. F. Winkrans* på de skäl, som af statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet enligt ofvan omförmälda statsrådsprotokoll den 4 sistlidne januari anförts, hemställt om antagandet af den värnpligtslag, hvartill underdånigt förslag afgifvits den 12 mars 1891 af dertill förordnade komiterade.

Lagutskottet, till hvars behandling såväl propositionen som de båda motionerna hänvisats och som derjemte fått emottaga det af bemälde komiterade i sammanhang med utarbetande af förslag till grunder för ny härordning tillika uppgjorda förslag till värnpligtslag, får härmed i ett sammanhang afgifva utlåtande öfver de föreliggande ändringsförslagen.

Hvad då först angår det inom generalstaben utarbetade och af härordningskomitén granskade förslag till värnpligtslag, hvilket genom ofvan omnämnda, af herr Bratt m. fl. ledamöter inom Andra Kammaren framburna motion dragits under Riksdagens ompröfning, framter nämnda förslag väsentliga skiljaktigheter i förhållande till gällande värnpligtslag. Såsom i statsrådsprotokollet den 4 sistlidne januari erinras, har nemligen ofvan bemälda komité icke stannat vid att, der ändringar i gällande värnpligtslag betingades af komiténs förslag till ny härordning, göra de framställningar, som i sådant hänseende visade sig erforderliga, utan derjemte i flera fall, då värnpligtslagens stadganden skulle jemväl efter den föreslagna nya härordningens antagande i sak förblifva desamma, föreslagit betydliga redaktionsförändringar, åsyftande att närmare utveckla redan förefintliga bestämmelser.

Utskottet ser sig förhindradt att förorda ett förslag, som till sin egentliga innebörd omedelbart påverkas af utgången utaf organisationsfrågor, hvilkas svårlösta natur en mera än tjuguarig erfarenhet till fullo bekräftat och för hvilkas lösning på den af motionärerne förordade grundvalen af ren värnpligt utsigterna alltid måste ställa sig temligen ovissa.

Såsom ofvan berörda statsrådsprotokoll utvisa, var det också betänkligheter af nyss antydd art och på samma gång hänsynen till vigten deraf att de åtgärder, som funnes oundgängliga för försvarets stär-

kande, å ena sidan snarast möjligt måtte leda till målet och å andra sidan icke blefve hinderliga för försvarets ombildande på annan grund, om och när sådant pröfvades böra ske, som föranledde regeringen att i stället för en på härordningskomiténs förslag byggd värnpligtslag framlägga ett förslag till ändring i vissa delar af gällande värnpligtslag sådant som det nu föreliggande.

Sistnämnda förslag är i allt väsentligt likartadt med det, som förelåg till behandling vid senaste riksdag, men hvilket förslag, af utskottet tillstyrkt, tillvann sig Riksdagens bifall allenast i hvad det samma afsåg ändrad lydelse af §§ 14 och 25 samt af mom. 2 i § 27. De ändringar, som nu föreslagits utöfver dem, hvilka upptagits från det vid senaste riksdag fallna förslaget, afse §§ 14, 16 och 17 samt vissa delar af § 53; och tillåter sig utskottet hänvisa till de skäl för berörda ändringar, som finnas anförda i de båda, propositionen bilagda statsrådsprotokollen.

Beträffande propositionen i dess helhet har densamma, oafsedt att den synts utskottet kräfvat några smärre jemkningar i redaktionen, allenast i ett hänseende gifvit utskottet anledning till en erinran af saklig innebörd. Denna erinran gäller den i mom. c af § 53 förekommande bestämmelsen, att de värnpligtige i Gotlands län skola såväl under fred som i krigstid vara befriade från tienstgöring utom länets område.

I förevarande afseende tillåter sig utskottet i minnet återkalla, hurusom i anledning af två särskilda vid sistlidne riksdag väckta framställningar i ämnet Riksdagen i skrifvelse den 11 maj 1891 anhöll, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och i hvad mån invånarne i Gotlands län kunde i fråga om sättet för värnpligtens fullgörande likställas med rikets öfrige värnpligtige. De olikheter mellan de gotländske och öfrige värnpligtiges skyldigheter, som för närvarande enligt gällande värnpligtslag och kongl. förordningen den 17 december 1886 angående särskilda föreskrifter rörande inskrifning och redovisning af värnpligtige inom Gotlands län samt deras tienstgöring m. m. förefinnas, bestå som bekant deri, att tienst- och öfningstiden för de förre är längre än för de senare; att tienstetiden i Gotlands län inträder tidigare; att öfningstiden är fördelad på annat sätt än å fastlandet; att de gotländske värnpligtige hvarken under fred eller krig äro skyldige tienstgöra utom ön; samt att inskrifning i flottan af värnpligtige tillhörande Gotlands län icke eger rum.

I anledning af Riksdagens berörda skrifvelse hafva utlåtanden beträffande nämnda skiljaktigheter infordrats och afgifvits af chefen för

generalstaben, Konungens befallningshafvande i Gotlands län samt militärbefälhafvaren på Gotland, och får utskottet härmed hänvisa till den redogörelse för innehållet af samma utlåtanden, hvilken återfinnes i statsrådsprotokollet för den 4 sistlidne januari.

Hvad nu särskildt angår ifrågavarande undantagsbestämmelse om de värnpligtiges i Gotlands län befrielse från tjenstgöring utom länets område; så har densamma tillkommit för att bereda de gotländske värnpligtige ett vederlag för de större kraf man på grund af Gotlands isolerade läge funnit sig böra med hänsyn till försvaret ställa på Gotlands värnpligtige. Häremot erinrade motionärerne i ämnet vid sistlidne riksdag, att ifrågavarande förmån icke vore önskad af öns befolkning och att den i hvarje fall vore skadlig för landets försvarsväsende i dess helhet. Nämnda förmån hade år 1811 erbjudits åt de gotländske sockenombud, som hördes öfver den då erbjudna beväringkonventionen, och det vore förklarligt nog, att dessa ombud, som väl icke varit okunniga om de öden, som drabbat landtvärnet under sista ryska kriget, i valet emellan att som förstärkningsmanskap bortkommenderas och att i hemorten bilda landstorm föredragit det senare alternativet. Den gångna tidens erfarenhet har emellertid ådagalagt, att denna förmån varit för Gotlands beväring allt för dyrköpt. Derigenom hade nemligen en bestämd gränslinie blifvit uppdragen emellan Gotlands och det öfriga rikets beväring, så att, under det den senare på allt sätt omhuldats, den förra råkat i förgätenhet, till dess från och med år 1887 en annan sakernas ordning tagit sin början. Tillämpad i krigstid kunde ifrågavarande bestämmelse dessutom varda till verklig förargelse. Det låte nemligen tänka sig, att Gotland vore fullkomligt skyddadt exempelvis af en vänskaplig magts flotta, men att likväl Sveriges existens berodde på anskaffandet af erforderliga stridskrafter till någon hotad punkt å fastlandet. Men dertill skulle den gotländska beväringen icke få användas. Man kunde äfven tänka sig, att någon afdelning af de gotländska trupperna, vikande för en öfvermäktig fiende, lyckats rädda sig undan till fastlandet, der den till äfventyrs kunde göra någon nytta i förening med någon annan truppstyrka. Men äfven detta skulle vara att våldföra värnpligtislagen.

Utskottet — som vid öfvervägande af de skäl, hvilka af chefen för generalstaben och militärbefälhafvaren på Gotland i ofvan berörda utlåtanden anförts för bibehållande af den skiljaktighet i fråga om tidpunkten för värnpligtsskyldighetens inträde och öfningstidens fördelning, som för närvarande råder emellan Gotlands län och fastlandet, äfvensom af de å Visby sjömanshus inskrifne värnpligtiges säregna ställning

icke vidare finner sig böra förorda likställighet i berörda afseenden — anser deremot fortfarande önskligt, att Gotlands stridskrafter må kunna användas till fastlandets försvar och att sålunda härutinnan likställighet bör åstadkommas mellan nämnda ö och fastlandet, helst, på sätt chefen för generalstaben erinrat, några rent militära skäl icke kunna framdragas för bibehållandet af ifrågavarande undantagsbestämmelse, och de båda inkast mot densamma, som gjorts af ofvan bemälda motionärer, grunda sig på strategiskt tänkbara krigslägen. Samme motionärens förmenande att tillvaron af en dylik bestämmelse ingalunda betraktas såsom en verklig förmån af gotlänningarne sjelfva vinner också stöd af de uttalanden i frågan, som, enligt hvad af statsrådsprotokollet den 4 sistlidne januari jemväl inhemtas, gjordes vid åtskilliga af Gotlands försvarsförbund förliden sommar anordnade möten å olika orter inom ön.

I enlighet härmed har utskottet ansett mom. c i § 53 böra utgå.

Utskottet har vidare anmärkt, att andra stycket i tredje paragrafens första moment, så lydande: »I krigstid bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd för det uppkallade manskapet», i det nu föreliggande förslaget till ändrad lydelse af nämnda moment utelemnats. Anledningen härtill är uppenbarligen den, att någon ändring i lydelsen af ifrågavarande stycke icke åsyftas, men fullständigheten har likväl syntts utskottet kräfvat, att momentets affattning blir densamma som i det vid sistlidne riksdag framlagda förslaget, och att sålunda jemväl momentets senare stycke medtages.

För de af utskottet i öfrigt vidtagna jemkningar i redaktionen tarfvas icke någon redogörelse.

Hvad härefter vidkommer det af herr *Jan Eliasson* i hans ofvan omförmälda motion framställda förslag, att med borttagande af de i § 35 mom. 2, sådant detta för närvarande lyder, förekommande slutorden: »samt dessutom dagaflöning, likaledes enligt särskilda bestämmelser», i lagen fastställa dagaflöningens belopp till 50 öre, synes berörda förslag utskottet icke vara lämpligt. Enligt hvad utskottet har sig bekant, föreligga till behandling af statsutskottet två särskilda inom Andra Kamraren väckta motioner, den ena af herr *J. A. Lundström*, n:o 115, och den andra af herr *J. Sjöberg*, n:o 129, hvilka båda afse att bereda värnpliktig ökad dagaflöning, den förra motionen med högre belopp än motionären förordat och den senare med enahanda belopp. Frågan kommer alltså att, om ock under annan form än den motionären föreslagit, varda föremål för Riksdagens pröfning.

Slutligen vill utskottet erinra derom, att i sammanhang med den föreliggande propositionen till Riksdagen aflåtits propositioner angående

dels afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m., n:o 3, dels ock ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna den 5 juni 1885, n:o 6, samt att båda dessa propositioner aflåtits under förutsättning, bland annat, att Riksdagen bifaller ifrågavarande proposition angående ändring i värnpligtslagen, i hvad densamma afser förändrad lydelse af § 1, § 3 mom. 1, §§ 6, 27 och 28, § 33 mom. 2 och 3 samt §§ 34, 52 och 53 i samma lag.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

1:o) att herr *J. Bratts* m. fl. motion icke må af Riksdagen bifallas:

2:o) att icke heller herr *Jan Eliassons* motion må af Riksdagen bifallas; samt

3:o) att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition angående ändring i vissa delar af värnpligtslagen icke kan oförändrad antagas, ville — hvad angår ändrad lydelse af §§ 14, 16 och 17 utan vilkor samt beträffande förändring af § 1, § 3 mom. 1, §§ 6, 27 och 28, § 33 mom. 2 och 3 samt §§ 34, 52 och 53 i nämnda lag under förutsättning att Riksdagen godkänner Kongl. Maj:ts propositioner angående dels afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. och dels ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna den 5 juni 1885 — för sin del antaga följande

L a g

angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885.

Härigenom förordnas, att § 1, § 3 mom. 1, §§ 6, 14, 16, 17, 27 och 28, § 33 mom. 2 och 3 samt §§ 34 och 52 i värnpligtslagen den 5 juni 1885 äfvensom § 53 i berörda lag, sistnämnda paragraf sådan den lyder i lagen den 5 mars 1886, skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Kongl. Maj:ts förslag:)

(Laguskottets förslag:)

§ 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguetår, till och med det, under hvilket han fyller 40 år.

§ 3 mom. 1.

1. Värnpligten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i första och andra uppådet. Tjenstetiden är åtta år i första och derefter 4 år i andra uppådet

§ 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguetår, till och med det, under hvilket han fyller *fyratio* år.

§ 3.

1. Värnpligten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i första och andra uppådet. Tjenstetiden är åtta år i första och derefter *fyra* år i andra uppådet

I krigstid bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd för det uppkallade manskapet.

§ 6.

Äfven före det år, värnpligten inträder, må yngling anmäla sig till inskrifning och dervid uppgifva den truppafdelning eller flottans station, hvilken han vill tillhöra. För bifall härtill fordras, att han är till krigstjenst duglig och i öfrigt lämplig till den tjänst, hvartill han anmäler sig.

Han tillhör likväl första uppådet, intill dess åtta år förflutit från och med det år, då han fylde tjuguetår.

Hvad i denna lag stadgas om värnpligtige gäller i tillämpliga delar för de enligt denna paragraf inskrifne, äfven innan de i värnpligtsåldern inträdt.

§ 14.

Vid inskrifningsförrättning är med undantag af den, som är å sjömanshus inskrifven eller tillhör lots- och fyrinrättningarna med lifrädd-

(Kongl. Maj:ts förslag:)

(Lagutskottets förslag:)

ningsanstalterna, hvarje till densamma inkallad värnpliktig skyldig att personligen inställa sig; dock att vederbörande inskrifningsnämnd må kunna, der omständigheterna sådant påkalla, utan personlig inställelse inskrifva den, som vid tiden för förrättningen har fast auställning utomlands eller derstädes uppehåller sig för idkande af studier eller utbildning i sitt yrke och tillika i den ordning, Konungen föreskrifver, styrker att han är till krigstjenst duglig.

Till inskrifningsförrättning skola vederbörande tjänstemän införskaffa de värnpligtiges prestbetyg.

Efter inskrifningen erhåller den värnpligtige en inskrifningsbok, hvaruti skall af vederbörande befäl antecknas hvad som beträffande hans värnpligt är af vigt att kunna styrka, såsom fullgjord tjänstgörings-skyldighet m m. dylikt.

§ 16.

1. Uppskof med inskrifning till nästföljande års inskrifningsförrättning kan medgifvas värnpliktig, som af en eller annan möjligen öfvergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt, vid inskrifningsförrättningen befinnes till tjensten oförmögen eller olämplig.

2. Sådant uppskof kan ock meddelas ende arbetsföre sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till enka eller ogift kvinna, ende arbetsföre fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, dock endast såvida sagda föräldrar, far- eller morföräldrar eller fosterföräldrar eller syskon äro af hans arbete för sitt uppehälle beroende och med honom sammanbo.

3. Förefinnes anledning till befrielse enligt denna § ännu vid inskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpligtige fyller sitt tjugufjerde lefnadsår, frikallas han under fredstid från värnpligtens fullgörande i beväringen.

§ 17.

1. Uppskof med den i § 27 omförmälda tjänstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan till det år, under hvilket värnpliktig fyller tjugutvå år, medgifvas:

(Kongl. Maj:ts förslag:)

(Lagutskottets förslag:)

a) värnpliktig, som idkar studier och styrker sig behöfva sådant uppskof för afslutande af redan fortskriden lärokurs;

b) å sjömanshus inskrifven värnpliktig, som enligt intyg från sjömanshusdirektionen är förhyrd för längre resa å handelsfartyg och som till följd deraf icke utan väsentlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig;

c) annan värnpliktig, så vidt giltiga skäl för uppskofvets beviljande pröfvas vara anförda, såsom att han sjelf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller sjelf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriel rörelse samt vid inskrifningsförrättningen befinnes af en eller annan anledning icke hafva varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tienstgöring skulle blifva frånvarande.

2. Uppskof till nästföljande år med den i § 27 föreskrifna tienstgöring under 2:dra tienståret må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer.

3. Har sådant förhållande, som omnämnes i § 16 mom. 2 inträdt för värnpliktig efter undergången inskrifning, må i den ordning, Konungen bestämmer, uppskof med föreskrifven tienstgöring eller entledigande från redan påbörjad dylik honom beviljas. Önskar värnpliktig förnyadt uppskof, åligger det honom att vid nästinfallande inskrifningsförrättning inställa sig inför behörig inskrifningsmyndighet; och skola dervid å honom tillämpas bestämmelserna i § 16 mom. 3.

§ 27.

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tienstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tienstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med sextioåtta dagar under det första året och tjugutvå dagar under det derpå följande.

2. Från all öfning i fredstid befrias:

a) de i § 25 mom. 1 b) omförmälde värnpligtige;

b) värnpliktig, som styrker, att han vid ingången af det år, då han fyller tjuguet år, antingen varit vid sjömanshus inskrifven minst fyra år och deraf under minst tolf månader haft anställning i utrikes sjöfart eller ock efter inskrifning å sjömanshus såsom eldare eller maskinist

(Kongl. Maj:ts förslag:)

(Lagutskottets förslag:)

under minst ett år varit i dylik befattning använd, med skyldighet likväl att för åtnjutandet af sådan befrielse tillhöra flottans reserv under hela sin värnpligtstid.

§ 28.

1 Då rikets försvar det kräfver, må Konungen efter statsrådets hörande till tjenstgöring inkalla beväringens första uppbåd eller de större eller mindre delar deraf, som finnas behöfliga.

2. Derest i anseende till krig eller fara för krig det för rikets försvar finnes nödigt, att äfven beväringens andra uppbåd, eller någon del deraf i skilda orter eller vid olika vapen, inkallas, må Konungen derom förordna, sedan han statsrådet hört och, så vida Riksdagen ej är samlad eller inom trettio dagar sammanträda skall, låtit riksdagskallelse utfärda.

3. Utom de förenade rikenas gränser må beväringens första uppbåd vid hären användas endast till rikets försvar, och efter det att statsrådet blifvit hört samt riksdagskallelse utfärdats. Utan Riksdagens medgifvande må beväringens andra uppbåd vid hären icke användas utom de förenade rikenas gränser.

§ 33 mom. 2 och 3.

§ 33.

2. För den i hären inskrifne värnpligtige, som tillhör beväringens första uppbåd, gäller dessutom:

a) att om han vill för längre tid än två månader vistas utom kompaniområdet, anmälan derom skall före afresan göras hos vederbörande kompanibefäl;

b) att, vid afflyttning till annat kompaniområde för att der mantals-skrifvas, han är pliktig derom göra anmälan, så väl före afflyttningen hos det kompanibefäl, hvarunder han förut stått, som ock, inom en månad efter ankomsten till den nya boningsorten, hos närmaste befäl vid det kompani, inom hvars område han inflyttat.

3. Den, hvilken enligt § 27 mom. 2 tillhör flottans reserv, så ock annan värnpliktig vid flottan, som är inskrifven å sjömanshus och tillhör första uppbådet, är skyldig att, då han flyttar från ett sjömanshus till annat, derom göra anmälan hos kompanibefälet vid så väl det ena som det andra af de kompaniområden, inom hvilka dessa sjömanshus äro

(Kongl. Maj:ts förslag:)

(Lagutskottets förslag:)

belägna, men, derest han upphör att vara vid sjömanshus inskrifven, skall dylik anmälan göras dels hos kompanibefälet vid det kompaniområde, inom hvilket det sjömanshus är beläget, der han senast varit inskrifven, dels hos befälet vid det kompani, inom hvars område han är bosatt; börande sålunda föreskrifna anmälningar ske senast en månad, efter det ombyte af eller afgang från sjömanshus egt rum.

Första uppådet tillhörande värnpliktig vid flottan, hvilken icke är vid sjömanshus inskrifven, vare underkastad de i mom. 2 gifna bestämmelser rörande anmälan vid tillfällig vistelse utom kompaniområdet eller vid afflyttning.

§ 34.

Den, som innehaft anställning vid härens eller flottans stam under minst två år, anses hafva fullgjort sin beväringsofning, men skall efter erhållet afsked, så länge han i följd af sin värnpligt kvarstår i beväringen, tillhöra dess första uppådet.

§ 52.

De särskilda bestämmelserna i § 27 mom. 1 angående de värnpligtiges öfningstid skola endast efter hand tillämpas, på det sätt att

vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan

under hvardera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettiosex dagar och under år 1887 värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, med undantag af de å sjömanshus inskrifne, i femton dagar;

under hvardera af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettioåtta dagar;

under åren 1891 och 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i fyratio dagar; och

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i sextiosex dagar;

hvarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft; samt

vid fotfolket och trängen

under hvardera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjuguen dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

(Kongl. Maj:ts förslag.)

(Lagutskottets förslag:)

under hvardera af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugutre dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under åren 1891 och 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugufem dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar; och

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i fyratiofya dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

hwarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft.

§ 53.

Denna lag skall af invånarne i Gotlands län tillsvidare tillämpas med den olikhet i afseende å tiden och sättet för värnpligtens fullgörande:

a) att värnpligten för invånare i Gotlands län inträder vid början af det kalenderår, under hvilket han fyller nitton år, och fortfar till och med det, under hvilket han fyller trettioåtta år;

b) att den värnpligtige är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras under tre på hvarandra följande år med sextiosex dagar under första samt tolf under hvardera af de båda följande åren; dock att under år 1892 första årsklassen öfvas allenast trettio dagar och under år 1893 fyratjotvå dagar; samt

c) att så väl under fred som i krigstid de värnpligtige i Gotlands län skola vara befriade från tjenstgöring utom länets område.

§ 53.

Denna lag skall å invånarne i Gotlands län tillsvidare tillämpas med den olikhet i afseende å tiden och sättet för värnpligtens fullgörande:

a) att värnpligten för invånare i Gotlands län inträder vid början af det kalenderår, under hvilket han fyller nitton år, och fortfar till och med det, under hvilket han fyller trettioåtta år;

b) att den värnpligtige är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras under tre på hvarandra följande år med sextiosex dagar under första samt tolf under hvardera af de båda följande åren; dock att under år 1892 första årsklassen öfvas allenast trettio dagar och under år 1893 fyratjotvå dagar.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

Der för tillämpning af de i denna paragraf gifna särskilda föreskrifter rörande värnpligtens utgörande i Gotlands län erfordras undantag i ett eller annat hänseende från öfriga i denna lag gifna bestämmelser, eger Konungen derom förordna.

(Lagutskottets förslag.)

Der för tillämpning af de i denna paragraf gifna särskilda föreskrifter rörande värnpligtens utgörande i Gotlands län erfordras undantag i ett eller annat hänseende från öfriga i denna lag gifna bestämmelser, eger Konungen derom förordna.

Stockholm den 26 mars 1892.

På lagutskottets vägnar:

Axel Bergström.

Reservationer:

af herrar *J. Anderson* och *O. Erickson*, hvilka förenat sig om följande yttrande:

Då vi ej kunna i allo biträda de åsigter, utskottet i sitt utlåtande uttalat, eller det slut, hvartill utskottet kommit, men icke heller ansett oss böra i sin helhet afböja den kongl. propositionen, få vi, med åberopande af motiveringen till vår reservation vid lagutskottets utlåtande n:o 41 vid sistlidet års riksdag, vördsamt hemställa,

att Riksdagen — under förutsättning, dels att hvad Kongl. Maj:t i sina till Riksdagen aflåtna propositioner n:is 3 och 6 föreslagit angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. samt lindring i rustnings- och roteringsbesvären vinner Riksdagens bifall, dels att, med anledning af i ämnet väckta motioner, uppskattning af kostnaden för rustnings- och roteringsbesvären beslutas skola ega rum hvart tionde år, och lindring beräknas efter den senast verkställda uppskattningen af värdet, dels ock att, enligt *J. A. Lundströms* och *Joh. Jonssons* motioner, de värnplig-

tiges dagaflöning, slitningsersättning för de s. k. småpersedlarne inräknad, höjes till 80 öre — för sin del beslutar, att följande §§ i värnpligtslagen den 5 juni 1885 skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguet år, till och med det, under hvilket han fyller 34 år.

§ 3.

1. Värnpligten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i första och andra uppbådet. Tjenstetiden är sex år i första och derefter fyra år i andra uppbådet.

I krigstid bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd för det uppkallade manskapet.

§ 6.

Äfven före det år, värnpligten inträder, må yngling anmäla sig till inskrifning och dervid uppgifva den truppafdelning eller flottans station, hvilken han vill tillhöra. För bifall härtill fordras, att han är till krigstjänst duglig och i öfrigt lämplig till den tjänst, hvartill han anmäler sig. Han tillhör likväl första uppbådet, intill dess sex år förflutit från och med det år, då han fylde tjuguet år.

Hvad i denna lag stadgas om värnpligtige gäller i tillämpliga delar för de enligt denna paragraf inskrifne, äfven innan de i värnpligtsåldern inträdt.

§ 27.

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjänstgöra under fredstid i sextio dagar, hvilken tjänstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna samt flottan

under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med fyratiodvå dagar under det första året och aderton dagar under det derpå följande.

2. Från all öfning i fredstid befrias — — — (lika med utskottet).

§ 52.

De särskilda bestämmelserna i § 27 mom. 1 angående de värnpligtiges öfningstid skola endast efter hand tillämpas på det sätt, att

vid ryttieriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan

under hvartdera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettiosex dagar och under år 1887 värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, med undantag af de å sjömanshus inskrifne, i femton dagar;

under hvartdera af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första åldersklassen, öfvas i trettioåtta dagar;

under hvartdera af åren 1891 och 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i fyratio dagar;

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i femtio dagar;

under hvartdera af åren 1894 och 1895 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i femtiotre dagar;

under hvartdera af åren 1896 och 1897 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i femtiosex dagar;

hvarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft; samt

vid fotfolket och trängen

under hvartdera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjuguen dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under hvartdera af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugotre

dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under hvarterdera af åren 1891 och 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugufem dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettiofem dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under hvarterdera af åren 1894 och 1895 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettioåtta dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under hvarterdera af åren 1896 och 1897 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i fyratio dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i sexton dagar;

hvarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft.

Slutligen hemställa vi, att värnpligtige i Gotlands län blifva i allo likstälde med värnpligtige på fastlandet, och att sålunda § 53 måtte helt och hållet utgå.

af herr *F. Andersson*, hvilken under hänvisande till sin vid lagutskottets utlåtande n:o 41 vid sistlidne riksdag fogade reservation förklarar sig fortfarande vidhålla de i samma reservation uttalade skäl för afstyrkande af propositionen,

af herr *H. Andersson*, hvilken *dels* i hufvudsak hänvisande till sin vid lagutskottets utlåtande n:o 41 vid sistlidne riksdag fogade reservation ansett, att utskottet bort afstyrka bifall till propositionen, *dels ock* för sin del tillstyrkt bifall till herr *J. Eliassons* motion,

af herr *Näslund*, som ansett, att propositionen bort afstyrkas,

samt af herr *Mankell*, hvilken yttrat:

Med hänvisande i öfrigt till min reservation vid lagutskottets betänkande n:o 41 vid föregående riksdag äfvensom till mitt yttrande i Andra Kammaren den 4 maj vid samma riksdag under diskussion om ändring i vissa delar af bevaringslagen, ber jag få erinra om följande

Mellan de kongl. propositionerna n:is 2—6 finnes det inbördes sammanhang,

att å ena sidan medgifves:
afskrifning af grundskatterna och lindring af roteringsbördan;

mot å andra sidan:

värnpligtens utvidgande genom ökandet af ålderklassernas antal i allmänhet och beväringens särskildt samt förlängandet af beväringens öfningar;

indelningsverkets bibehållande såsom militärbörda;

medels beviljande till stammens ökande för så väl de värnpligtiges förlängda öfningar som Norrlands försvar och andra ändamål;

ökande af bevillningen för jordbruksfastighet, jemte deraf följande ändringar i bevillningsförordningen och kommunalstadgarne;

hvarförutom af det protokoll öfver finansärendena den 13 januari 1892, som finnes bifogadt Kongl. Maj:ts proposition n:o 3, framgår, att, om äfven lifsmedelstullarne under år 1892 delvis suspenderas, de likvisst under år 1893 å nyo skola inträda, samt att dessutom skattebördan så väl till bestridande af de ökade militära kostnaderna, som till ersättande af de afskrifna grundskatterna och lindringen af roteringsbördan, jemte de minskade statsinkomsterna, under åren 1893 och 1894 kommer att ökas med omkring 10 millioner, nemligen i runda tal 5 i nya tullar, 3 i maltskatt, 1 i stämpelskatt och 1 i bevillning — allt förutom de ytterligare statsinkomster, som sedermera påräknas för afskrifningens fortsättande och stegrade militära utgifter, hvartill äfven torde böra räknas en eller annan million till höjning af de värnpligtiges aflöning och till det bibehållna indelningsverkets ersättande med dess verkliga kostnad, som ej finnes upptagen i den kongl. propositionen.

Då jag anser, att svenska folket, långt ifrån att längre kunna bära lifsmedelstullarne, äfven om de något skulle nedsättas, jemte nyssnämnda ökade skatter, hvaraf en del företrädesvis kommer att drabba de obemedlade klasserna, snarare för närvarande är i behof af genomgripande skattelindringar och skattejemkningar, finner jag mig redan af dessa finansiella skäl föranledd att afstyrka bifall till de kungliga förslagen.

Derjemte vidblifver jag min åsigt, att värnpligten icke bör utvidgas, utan att de obemedlade klasserna, som företrädesvis komma att tryckas af dess kostnader och tillämpande, samtidigt erhålla allmän rösträtt och visshet om alla ökade försvarskostnaders bestridande med progressiv tilläggsbevillning. Men då dessa vilkor för närvarande hafva

ringa utsigt att uppfyllas, finner jag äfven deruti ett skäl till afstyrkande.

Härtill sälla sig ytterligare de redan i reservationen från föregående år af mig anförda militärtekniska skälen, nemligen att i de kongl. propositionerna ej tillfyllestgörande skäl eller utredningar förefinnas:

för åldersklassernas ökande,

för behöfligheten af andra beväringssuppbådet,

för ökandet af stamtruppernas antal i Norrland och för andra nybildningar till stammens stärkande,

hvarjemte saknas stadganden om den ordningsföljd, enligt hvilken de värnpligtiges särskilda åldersklasser böra uppkallas, och hvilka måste anses lika betryggande för befolkningen som nödvändiga för en god ordning inom armén.

Ehuru h. ex. statsministerns yttrande till statsrådsprotokollet uti bilagan till kongl. propositionen n:o 2, sid. 61 o. f., tyckes gifva vid handen, att någon öfvergång till den rena värnpligtsorganisationen för närvarande icke åsyftas, framgår dock af herr krigsministerns kostnadsberäkning i samma bilaga, sid. 41, 44 och 45, jemförd med statsregleringspropositionen rörande fjerde hufvudtiteln, att der föreslagna kostnader för förstärkningar af stammen hafva afseende på en sådan öfvergång, som af honom äfven förordas. Och då jag måste anse inkonseqvent att förstärka stammen, när man åsyftar dess afskaffande och införande af en ren värnpligtsarmé, ser jag äfven i denna omständighet en anledning till afstyrkande.

Vill man behålla stammen, då bör densamma enligt min åsigt ombildas enligt de grunder, som finnas angifna i herr Olof Jonssons i Hof m. fl. i Andra Kammaren väckta motion n:o 138, hvilken afser att med samma kostnader som för närvarande få en vida starkare och bättre utbildad stam än den nu befintliga till ett lämpligare stöd för de värnpligtige.

På dessa samfälda grunder anser jag, att lagutskottet bort afstyrka den kongl. propositionen om ändringar i värnpligtslagen.»